

İZMİR GREVİNİN KOLEKTİF TECRÜBE UFKU: ÇEVİRİMİÇİ HABER METİNLERİNİN ELEŞTİREL SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR PROLETER/KARŞI-KAMUSAL ALAN OKUMASI

Berkay YILDIRIM¹

Öz

İzmir Büyükşehir Belediyesi (İzBB) çatısı altında işlerlik gösteren İZELMAN A.Ş., İZENERJİ A.Ş. ve Egeşehir A.Ş. ile Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Genel-İş Sendikası arasında yaklaşık 23 bin işçiyi kapsayan Toplu İş Sözleşmesi (TİS) görüşmelerinde yaşanan uzlaşmazlık, işçilerin greve gitmesine neden olmuştur. Grev kararı sonrası kentte yaşananlar gerek toplumsal gerek politik açıdan gündem başlıklarını da beraberinde getirmiştir. Söz konusu gündem başlıklarının ele alınış ve aktarılış biçimi, medya söylemi temelinde ele alınmıştır. 7 gün süren İzmir Grevi, Sözcü ve Evrensel'in 29 Mayıs-4 Haziran tarihleri arasındaki günlük haber dizilerinde kullanılan medya söylemleri çerçevesinde eleştirel söylem çözümlemesi ile analiz edilmiştir. Analizler, Kluge ve Negt'in proleter/karşı-kamusal alan kavrayışları perspektifinden değerlendirilmiştir. İzmir Grevinin konu edildiği çevrimiçi haber metinlerinde söylem temelinde emek, hak, işçi sınıfı, grev mefhumlarının ele alınma biçimlerine odaklanılmıştır. Sözcü'nün haber metinlerinde grevden, işçilerin eylemliliğinden ziyade kurumsal olarak belediye ve iktidar erki konumundaki belediye başkanının söylemlerini öne çıkaran, ideolojik konumlanmaya yönlendirici bir retorik kurguladığı ve bu doğrultuda burjuva kamusal alan temsilini üstlendiği görülmüştür. İşçinin söylemi üzerinden gerçekleştirilen saha vurgusunun daha belirgin hissedildiği Evrensel'in ise söz konusu hâkim ideolojik vurgunun çözümlemesi ile kolektif tecrübe ufkunun karşı-ideolojik serencamını sunması çerçevesinde proleter/karşı-kamusal alan biçimlenişine daha fazla imkân sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: DİSK, Eleştirel Söylem Çözümlemesi, İzmir Grevi, Proleter/Karşı-Kamusal Alan

¹ Doktora Öğrencisi, : İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve İletişim Çalışmaları Anabilim Dalı, berkayyildirim.by@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5927-0548

© Yazar(lar) (veya ilgili kurum(lar)) 2023. Atıf lisansı (CC BY-NC 4.0) çerçevesinde yeniden kullanılabilir. Ticari kullanımlara izin verilmez. Ayrıntılı bilgi için açık erişim politikasına bakınız. Sosyoloji Derneği tarafından yayımlanmıştır.

THE COLLECTIVE EXPERIENCE HORIZON OF THE İZMİR STRIKE: A COMPARATIVE PROLETARIAN/COUNTER-PUBLIC SPHERE READING THROUGH CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS OF ONLINE NEWS TEXTS

Abstract

The disagreement in the Collective Bargaining Agreement (TİS) negotiations between İZELMAN A.Ş., İZENERJİ A.Ş. and Egeşehir A.Ş., which operate under the umbrella of İzmir Metropolitan Municipality (İzBB), and the Confederation of Revolutionary Trade Unions (DİSK) Genel-İş Union, covering approximately 23,000 workers, led workers to go on strike. What happened in the city after the strike decision brought along agenda items both socially and politically. The way in which these agenda items were handled and conveyed is analyzed on the basis of media discourse. The 7-day-long İzmir Strike and daily news series of Sözcü and Evrensel between May 29th and June 4th were analyzed with critical discourse analysis within the framework of media discourses. The analyses are evaluated from the perspective of Kluge and Negt's conception of the proletarian/counter-public sphere. In the online news texts covering the İzmir Strike, it was sought to answer the ways in which the notions of labor, rights, working class and strike were handled on the basis of discourse. It has been observed that Sözcü constructed a rhetoric that emphasizes the discourses of the municipality and the mayor, who is the ruling power, rather than the strike and the activism of the workers, and that it constructs a rhetoric that leads to ideological positioning and accordingly undertakes the representation of the bourgeois public sphere. It has been concluded that Evrensel, where the emphasis on the field realized through the discourse of the worker is felt more prominently, provides more opportunities for the formation of the proletarian/counter-public sphere within the framework of the analysis of the dominant ideological emphasis in question and presenting the counter-ideological adventure of the collective experience horizon.

Keywords: Critical Discourse Analysis, DİSK, İzmir Strike, Proletarian/Counter-Public Sphere.

GİRİŞ

“Topraktan insanlar bitiyordu, saban izlerinde yavaş yavaş, simsiyah, intikamcı bir ordunun tohumları atılıyor ve bu ordu, yakında bütün toprağı çatlatarak gelecek yüzyılların ürünleri için boy atmaya devam ediyordu.” (Zola, 2018, s. 630).

Neoliberalizmin toksik atmosferini soluduğumuz mevcut ‘liberal demokrasinin’ sınırlarının idrakine yönelik girilen her türlü çabanın, kamusal alan mefhumuna öyle ya da böyle temas etmeden başarılı olabilmesi güçtür. Ancak belirtilmesinde fayda var ki bu mefhumun mevcut demokrasinin sınırlarını kuramlaştırmada yetkin bir araç olmayı sürdürebilmesi için Habermas’ın kamusal alan analizine yönelik eleştirel bir yeniden okumaya ihtiyaç vardır (Fraser, 2015, s. 105). Alexander Kluge ve Oskar Negt’in (2018) Habermas’ın *Yapısal Dönüşüm*’ünü (2021) bir sığrama rampası olarak kullanması, bu ihtiyacın bir sonucudur. Kluge ve Negt, kamusal alanı, toplum ve iktidar erki arasına sıkıştırılmış bir tampon bölge olarak değerlendiren statik bölümlendirme anlayışını eleştirerek kamusal alan mefhumunu üretim ve toplumsal yeniden üretim ekseninde yeniden okumuşlardır. Proleter/karşı-kamusal alan okumalarını her ne kadar 1970’li yılların başlarında yapmış olsalar da Soğuk Savaş sonrası neoliberal politikaların işlerlik gösterdiği zehirli atmosferin çalışma ortamına tabi olan emekçi sınıfa getirilerini bir nevi öngörmüşlerdir. Kluge ve Negt, örgütsüzleşme ve (mülksüzleşme, yoksunlaşma, yoksullaşma bağlamında) yeniden proleterleşme sürecinin pekişmesi ile birlikte egemen paradigma tarafından soğurulan emek, sınıf mücadelesi, üretim gibi sosyalizm ihtiva eden kavramlara yalnızca maddi süreçte değil, yaşamın bütün bağlamlarını içeren toplumsal üretim süreçlerinde de ehemmiyet verilmesi hususunu savunmuş; geç kapitalizm koşullarındaki kolektif tecrübenin hangi mekanizmalar aracılığıyla hangi sınıfın çıkarına ve hangi yöntemle üretildiğinin izleğini sunmuşlardır (Özbek, 2015a, s. 39). Karşı-kamular, toplumsal kolektif tecrübe ufku ve alternatif söylem biçimleri geliştirerek burjuva kamularının dışlama mekanizmalarına karşı mücadeleye girişmişlerdir. Bunun karşılığında burjuva kamuları, karşı-kamuları şiddetle suçlayarak geniş katılımı bloke etmeye çalışmışlardır. Bu sebeple burjuva kamusal alan fikrinin gerçekleştirilememiş bir ideal olduğu varsayımı bir yanılsamadır (Fraser, 2015, s. 110). Öyle ki bu fikir, burjuva kamusunun lehine meşrulaştırma mekanizması olarak işlerlik gösteren erk yapısının retoriğidir. Çoğul ve parçalı kamuların temsilini ve çekişmelerini mümkün kılacak “söylemsel mücadele alanını” önceleyen Fraser (Özbek, 2015a, s.652) alternatif bir medya pratiğinin, farklı kimlikleri bastıran egemen medyaya karşı türden söylemsel etkileşim alanı yaratması gerektiğini öne sürmektedir. Fraser’in kamusal alan kavrayışı çoklu ve parçalı olma hâli dolayısıyla postmodern tınılar barındırmaktadır. Modern ansiklopediyi savunduğunu belirten Kluge’nin de (Liebman, 2015) hâkim olmayan sınıfları gözetken bir kamusal alan anlayışından neşet eden, Fraser’a yakın sayılabilecek alternatif medya pratiği anlayışı, kamusal alanın üretildiği yapılardaki çelişkiler kadar farklı taktikler ile yürütülen partizanca bir pratiğe, Gramscivari mevzi kazanma manevralarına dayanmaktadır. Buradan yola çıkarak ve *Komünist Manifesto*’nun (Marx ve Engels, 2010, s. 22) ilk cümlesinden ödünç alınarak söylenebilir ki; burjuva kamusal alanı ile proleter/karşı-kamusal alanının gerilimli ilişkisinin tarihi, söylem mücadelesinin tarihidir.

1. KOLEKTİF TECRÜBENİN UFKU

Alexander Kluge ve Oskar Negt (2018), toplumsal tecrübenin genel ufku olarak kamusal alan kavramının tanımını, normatif ve olgusal boyutları arasındaki diyalektik içinden yapmaktadırlar. Ancak bunu Habermas gibi rasyonel söylem ilkesi çerçevesinden ziyade “tecrübe” ile, yani *Erfahrung* formundaki toplumsal deneyim zemininde yapmaktadırlar. *Gegenöffentlichkeit* yani karşı-kamusal alan kavramını 1970’ler Almanyası’nda bu kadar önemli bir kavram haline getiren etken, karşı-kamusal alan kavramını bir diğer önemli kavram olan *Erfahrung* (tecrübe) nosyonuyla ilişkilendirmiş olmalarıydı ve bu nosyon, gündelik kullanım açısından *experience* kavramı kadar olgusal muhteviyata sahip olmaması bakımından farklılık göstermektedir. *Experience*, bir yan anlam aracılığı ile *experiment* (deney) ve *expert* (uzman) sözcüklerine bağlanmakta, nesne ile özne arasında dolaylı ve konforlu bir ilişkinin

ön kabulüne dayanmaktadır. Buna karşın kavramın Almanca kökeni *fahren* (yolculuk etme, süregelme, sürme); seyahati, hareketliliği ve keşfi içermektedir. Böylelikle *erfahrung* kavramı hem deneyimleme edimine sahip olan bir öznenin tıpkı keşif esnasındaki gibi verili bir riskini ima etmekte hem de zamana ilişkin bir boyut, rutin ve tekrarı içermektedir. Bu yan anlamsal fark, *erfahrung* kelimesini statik ve kendi başına bir kelime olarak *experience* kelimesinin de içerdiği *erlebnis* (olay, macera) kelimesinden ayırmaktadır (Hansen, 2015, s. 149). Kavram, tecrübe sahibi olma ve düşünömsellik (*reflexion*), ilişki ve bağ kurabilme, hayal ile gerçeği birbiri ile değıştirme, geçmişı anımsama ve bir gelecek tahayyölünde bulunabilme yetilerine dayanmaktadır. Bu yetiler tam da kentleşme, makineleşme ve modern tüketim kültürünün baskısı altında tarihsel olarak dönüşümü işaret etmektedir. Tecrübe, hem bir üretim sürecidir hem de nesnelerin görünüm biçimine ya da kanunlara uyup uymadığına dair toplumsal sözleşmelerin alımlanışdır (Kluge ve Negt, 2018, s. 78). Empatik olarak tecrübe, tarihsel olarak kaybın, bölünmenin ve dönüşümün neticelerini gözetme ve bunlarla mücadele edebilme becerisini içermektedir. Sonuç olarak *erfahrung*, yabancılaşma ve özelleştirmeye yönelik kolektif tecrübe dahil olmak üzere toplumsal anlam ufku ile bireysel idraki dolayımlayan matris olarak görölmektedir (Hansen, 2015, s. 150).

Proleter tecrübenin temeli, geniş bir bağımlı gruplar repertuarı bakımından günümüze dek süregelmektedir. Bir başka deyişle endüstrileşmiş üretim kamusalılıkları ve klasik burjuva kamusalılıkları arasındaki dirsek temasına dayanan egemen kamusal alandaki yaşam bağlamlarının (karşı-kamuların) yoksunlaşma, bağımlı olma durumu devam etmektedir. Egemen kamusal alan, sınıf ve bağımlı toplumsal tabakaları kapitalist üretim ve dağıtım ilişkileri zemininde kapsamakta, mevcut yaşam bağlamlarını (*zusammehang*) yadsımakta, Fredric Jameson'ın (2016) ifadesiyle topaklanmış bu yaşam bağlamları arasındaki ilişkiselliği dağıtmaktadır. Egemen kamusalılık ideolojisi, (kendi tolere edilmeye muhtaç yapısına bakmadan) bağımlı toplumsal tabakaların oluşturduğu karşı-kamusalılıkların parçalı yapıda olduğundan ve diğer kamularla eklemlenme eksikliğinden söz etmektedir. Diğer yandan tecrübe eden öznelerce oluşturulan yaşam bağlamları, egemen kamularca ne kadar yok sayılmış, yadsınmış olursa olsun bir bağlantısallık, esas olarak egemen kamusal alanların parçalı ve tolere edilmeye muhtaç yapılarına ayna tutan başka bir ufuk oluştururlar. Hansen (2015, s. 166-167), tecrübenin "hakiki olmayan" egemen kamusalılık karşısında ak ve kara olarak karşıtlık dokusu göstermesinden ziyade kamusal yaşam biçimlenişlerinin kendi aralarında bir diyalektik ilişkisellik bulunduğunu ifade etmekte ve bunu üç safhada açıklamaktadır. İlk olarak kapitalist, yani yabancılaşmış koşullarda yeniden üretim tecrübesi; ikincisi söz konusu tecrübenin öz ufku dahilinde sistematik olarak tıkanması (yani tecrübe eden öznelerin kamusal alanda kendini ifade etme araçları ve temsil şebekelerinden mahrum bırakılması); üçüncüsü ise tıkanmaya/mahrumiyete direnç olarak üretim tecrübesinde birikmiş gerilimler ve tıkanmayı açmaya dönük tahayyöl yüklü stratejilerdir (grevler, protestolar, öznenin psikolojik olarak denge edimi, kolektif hareket etme ve kamusal yaşamı yeniden sahiplenmeye dönük yaratıcı girişimler ve benzeri refleksif hareketler).

Kamusal yaşam üzerine düşünmek, müşterek insani yaşamımızın önemi üzerine düşünmek demektir (Özbek, 2015a, s. 601). Kamusal alan kavramı, nasıl bir kümelenme tarzı içinde olduğumuzu; toplumsal yaşantı, düşünce ve tecrübe ufuklarımızı oluşturan maddi ve tarihsel şartların niteliğini; yaşamlarımızı hangi sosyal örüntüler ve kültürel kodlar üzerinden deneyimlediğimize dönük müşterekliği çağrıştıran modern soruları kamusal iletişim ve kültür meseleleriyle muhatap ederek sorunsalı bu minvalde kavramaktadır. Toplumsal ve sınıfsal örgütleniş biçimindeki eşitsizlikler, savaşım halindeki toplumsal-politik pozisyonlar ve dünya görüşlerindeki ayrım, bu sorulara verilecek yanıtları da farklılaştırmaktadır. Raymond Williams'ın ifade ettiğı biçimiyle "her yerde kültür, insanlar arasındaki temel ayrımları oluşturan sınıf olgusunun kendini ifade etme tarzlarından biridir" (Williams, 1962, s. 9-13'ten aktaran Özbek, 2015a, s. 602). Politik kamusal alan, bir karşılaşma alanı olduğu kadar bir ideolojik mücadele ve kültürel üretim alanıdır. Kluge ve Negt de (2018, s. 73) kamusal alanın, işçi sınıfı ile egemen sınıf arasındaki hegemonik mücadele alanı olduğunun altını çizmekte, bu mücadelenin

analizine gerekli özen gösterilmeden kamusal alan mefhumunun layığıyla incelenemeyeceğini belirtmektedirler. Onlar için kolektif tecrübeyi olanaklı kılan yapının, maddi koşullarının tahlili önemlidir. Bu sebepten geç kapitalizm koşullarında kolektif tecrübenin işleyişinin ne şekilde ve hangi sınıfa göre çalıştığının ve örgütlendiğinin izleğini sunmaktadırlar. Endüstriyel ürünlerin kullanım değeri hemen hemen herkes için benzerdir. Bisiklet, kas gücüyle çalışan bir taşıma aracıysa masa-sandalyenin gündelik yaşam içerisinde belirli bir işlevi vardır. Ancak kamusal alanın kullanım değeri, belirlenimi temelde sınıfsal çıkarıya; verili bir kamusal biçimlenişe ilişkin belirli bir çıkar ile toplumsalın geneli arasındaki ilişkiye bağlıdır (Kluge ve Negt, 2018, s. 76). Özetle kamusal alan meselesinin özünü oluşturmakta olan kolektif tecrübenin işleyişinin ne şekilde ve hangi sınıfa göre çalıştığının ve örgütlendiğinin odağında kamusal alanın kullanım değeri soruları bulunmaktadır (Kluge ve Negt, 2018, s. 73): “İşçi sınıfı bu alandan ne oranda istifade edebilmektedir? Egemen sınıflar kamusal alandan ne tür faydalar sağlamaktadır?” Kluge ve Negt’in yaklaşımına göre her kamusal alan biçimlenişi bu iki soru çerçevesinde ele alınmalıdır (Özbek, 2015a, s. 642).

2. KLUGE VE NEG'TİN PROLETER/KARŞI-KAMUSAL ALAN KAVRAYIŞI

Kluge, Stuart Liebman (2015, s. 784) ile yaptığı söyleşide karşı-kamusal alanı (*Gegenöffentlichkeit*) bir 20. yüzyıl fenomeni olarak açıklamaktadır. 19. yüzyıla beraber birbirleri ile rekabet halinde olan kamusal alanların ortaya çıktığından, bu kamusal alanlardan birinin de çalışan sınıflara ait olduğundan bahsetmektedir. Proleter kamusal alanın o döneme dek gelişmemiş olmasına sebep olarak proletaryanın kendini ifade olanağının sendikal hareket veya parti temsilciliği ile sınırlı kalmış olmasını göstermektedir. Ona göre bu durum, proleter kamusal alanın embriyonik bir durumda kalmasına ve öznelere yaşayıp mücadele verdiği gündelik yaşam alanının ötesine taşınamamasına neden olmaktadır. Dolayısıyla proleter kamusal alan, çalışan sınıf ve toplumsal kesimlerin mahrum bırakıldığı üretim araçlarından biri halini almıştır. Kluge, Negt ile birlikte geliştirdikleri *öffentlichkeit* (kamusal alan) kavrayışlarının bir üretim alanından yola çıktığını belirtmektedir. Bir üretim yarası olduğunu savunduklarını, bir emek sürecinin sonunda ortaya çıkan ürünün, emeğin sahibine ait olması gerektiğini düşündüklerini, aksinin bir hırsızlık olacağını ifade etmektedir. Kluge, bununla beraber mevcut toplumda dağıtım ilkelerini temel alan Roma hukuku anlayışının olduğunu söylemektedir. Burada önemli olanın bir ürünü kimin ortaya çıkardığından ziyade ona kimin sahip olduğudur. Bu noktada Habermas’ın *öffentlichkeit*’i dağıtımsal nitelikte iken kendi öne sürdükleri *öffentlichkeit* kavrayışını üretimsel olarak nitelendirmektedir (Liebman, 2015, s. 782; Özbek, 2015a, s. 84-85). Kluge, 1933’teki Nazi iktidarının kamusal alanı ele geçirme süreçlerini bu minvalde kavramaktadır. Kamusal alanın çeşitli açılardan güçlendirilmesi, ele geçirilmesine önlemler alınması gerekliliğini vurgulamaktadır. Politikanın kabı olan kamusal alan, Naziler tarafından ele geçirilebildiyse o halde Habermas’ın yaptığı gibi önceki yüzyılların kazanımları üzerine fazla düşünmenin, o kazanımların çıktılarını tekrar etmenin faydasız olacağını belirtmektedir. Öyle ki ele geçirilebilen kamusal alanda nesnel bir ahlaki direniş mümkün değildir. Son tahlilde bir toplumsal tecrübe ufkunda biriktirilebilecek direniş potansiyelini barındıran üretim alanlarının ele alınışı ziyadesiyle önemlidir (Liebman, 2015, s. 783).

Kluge ve Negt (2018), “proleter” kavramının Marksizmin klasik terminolojisindeki kullanım biçimiyle anakronik bir kavramsallaştırma gibi görünmekle birlikte emeğin yabancılaşma sürecine ve dinamik bir tecrübe ufkunu temsil eden öznelere oluşan, emeğinden başka geçim kaynağı olmayan işçi sınıfına dayanmanın yanı sıra olgusal bir kavram olmadığını öne sürmektedirler. Bu doğrultuda Hansen (2015, s. 165), Kluge ve Negt’in kullanmış olduğu proletarya ifadesinin, hem yoksun bırakılmışlığı içeren bir olumsuzlamayı hem de eleştirel bir yerden konuşmayı mümkün kılan bir kategoriye işaret ettiğini belirtmektedir. Bu eleştireliliğin içeriği, özneyi parçalayan, emeğinin ortaya çıkardığı ürüne emek-zaman sonunda yabancılaşan ve bu durumun diyalektik olarak tersine yani bütünlüğünü koruyan şartların pratik olarak olumsuzlanmasını ifade etmektedir. Kluge ve Negt, proleter kavramını üretim araçlarından yoksun bırakılmışlık, mülksüzlük olarak tanımlamaktadırlar.

Proleter ifadesini, toplumsal dönüşüm ve ekonomik yeniden üretim mefhumlarını bir potada eriterek ele almaktadırlar. Böylelikle işçi sınıfını yalnızca üretim ilişkileri bağlamında emek-sermaye ekseninde ekonomik belirlenimci bir üslupla değil, üretici emeği de kapsayan, yanı sıra tahakküm ilişkilerini de gözeten her alanda kısıtlanmış, bağımlı kılınmış tüm yaşamsal etkinleri kapsayacak biçimde tanımlamışlardır (Özbek, 2015b, s. 54-55).

Kluge ve Negt (2018, s. 73), burjuva kamusalığının, klasik anlamda kamusalık prensibini sınıfı gözetmeksizin evrensel bir ölçüt olarak ele alışı eleştirmişlerdir. Burjuva kamusal alanının içsel çelişkilerinin Habermas'ın ifade ettiği biçimiyle giderek parçalanıp çökmesiyle sonradan ortaya çıkmadığını, tam tersine bu çelişkilerin burjuva kamusal alanının genetik kodlarında bulunduğunu belirtmektedirler. Nihayetinde burjuva kamusal alanının geneli temsil düşüncesi mutlak bir dışarıda bırakma mekanizması olarak işlerlik göstermektedir (Özbek, 2015b, s. 84). Buradan yola çıkarak Kluge ve Negt (2018, s. 73-74), kamusalığın döneme özgü bir norm, kategori, değişmez bir tözmüş gibi ele alınmaması gerektiğini; burjuva kamusalığının görünümünün büründüğü imge, toplumsal üretim ilişkilerini ve bu ilişkilerin taraflarının gelişim tarihlerini gizleyen ideolojik bir görev üstlendiğine dikkat çekmekte; kamusal alanın, ancak toplumsal tecrübenin içerisinde örgütlenebildiği sürece bir kullanım değerine sahip olabileceğinin altını çizmektedirler (Akbal Süalp, 2015, s. 806). Netice itibarıyla bu çalışmada da merkeze alınan örnek olay olarak İzmir Grevi'nin, toplumsal tecrübe içerisindeki örgütlenme biçiminin kamusalık ihtiva eden çevrimiçi haber metinlerinde söylem temelinde ne oranda temsil ve kullanım değerine sahip olabildiğine odaklanılmaktadır. Bu odağın temel izleği de eleştirel söylem çözümlemesi dolayısıyla takip edilmektedir.

3. ELEŞTİREL SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ VE TEUN ADRIAN VAN DIJK'IN SOSYO-BİLİŞSEL YAKLAŞIMI

Eleştirel söylem çözümlemesi, sosyal adaletsizlik, eşitsizlik, gücün kötüye kullanımı gibi temaların söylem boyutunda farklı veçhelerine odaklanmaktadır. Eleştirel olarak analiz edilmeye muhtaç toplumsal sorunları kendine dert edinip bu meseleleri farklı yönleriyle ele almaktadır. Dolayısıyla eleştirel söylem çözümlemesi, açık bir sosyo-politik konumlanışı da gerektirmektedir (Özer, 2022, s. 39). Eleştirel söylem çözümlemesi yapan çalışmacılar, söylem alanı çerçevesinde toplumsalı ele alışı ve ona yönelik amaçlarını ortaya koyan çalışmalarıyla siyasal ve sosyal bilim insanları olmaları kadar birer sosyal aktivist ve eyleycilerdir (van Dijk, 1993, s. 253). Netice itibarıyla ortaya koyulan çaba ve eleştirel söylem çözümlemesini temel alan çalışmalar politiktir. Söylem, tüm iletişimsel süreçlerin temsilidir. İletişim salt sözlerden oluşmamaktadır. Ortam, kanal, araç gibi parametreler de etkilidir ve bunların toplamı söylemi oluşturmaktadır (Özer, 2021, s. 298). Eleştirel söylem çözümlemesi, söylem ile sosyal güç arasındaki ilişkiselliğe odaklanmaktadır. Egemen sınıflar ve egemen ideoloji, toplumsal tahakküm yapılarını söylem içeren metinler ve iletiler aracılığıyla dolaşıma sokmaktadır. Bu durumun ne şekilde ve hangi aşamalarda gerçekleştiğini açıklamaya çalışmaktadır (van Dijk, 1996). Sonuç olarak eleştirel söylem çözümlemesi, eşitsiz güç ilişkilerini, toplumsal güç ilişkilerinin iktidar yapısının yeniden üretimini ve ona karşı toplumsal refleks içeren bir meydan okumayı içermektedir (Jahedi vd., 2014).

Sosyo-bilişsel söylem çalışmaları, eleştirel söylem çalışmaları çatısı altında yer almaktadır (Özer, 2022, s. 41). Sosyo-bilişsel yaklaşım, toplumsal yapılar ile söylem yapılarını ilişkilendirmektedir. Toplumsal sınıfları temsil eden dilin kullanımını ve söylem biçimlerini ele almaktadır. Dilin kullanımı ve söylem biçimlerini kullananlar aynı zamanda iletişimsel süreçlerin eyleycileridir ve iletişim sürecinin işleyiş güzergâhı, toplumsal/sınıfsal konumlanışa ve ideolojik temsile bir göndermedir. Biliş, söylem ve toplum, van Dijk'in sosyo-bilişsel yaklaşımının sac ayaklarını oluşturmaktadır. Konu özelinde işçi sınıfının grev hakkını görmezden gelen, onu toplumsal zeminden soyutlayan olumsuz betimlemeler van Dijk'in sosyo-bilişsel yaklaşımı üzerinden değerlendirilebilir. Bu yaklaşım, dilin gramatik yapısı ve kullanım biçimine, sözcüklere, metaforlara, kutuplaştırıcı ideolojik konumlanışların ele alınışına

çözümleyici bir güzergâh sağlayabilmektedir. Söylem çözümleme yaklaşımında konuşma ve metni tanımlasa da van Dijk (1991, s. 110) tarihsel, toplumsal ve bilişsel bağlamlara özellikle dikkat çekmektedir. Öyle ki van Dijk (2016, s. 3), tarihsel, toplumsal ve bilişsel bağlamların ilişkiselliği ile şekillenen zihin yapısının konuşma ve metin üzerinde belirleyici unsurlar olduğunu belirtmektedir. Tersten bakıldığında metin ve söylem biçiminin bilişsel, toplumsal ve tarihsel bağlamlara referanslar barındıran bir yapı olarak karşımıza çıktığı söylenebilir.

4. İZMİR GREVİ

İzmir Büyükşehir Belediyesi (İzBB) çatısı altında işlerlik gösteren İZELMAN A.Ş., İnsan Kaynakları, Temizlik, Bakım, Onarım, Enerji, Güvenlik Hizmetleri, İlaçlama ve Turizm Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (İZENERJİ A.Ş.) ve Egeşehir Yapı Planlama Müşavirlik ve Teknoloji A.Ş (Egeşehir A.Ş.) ile Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Genel-İş Sendikası arasında yaklaşık 23 bin işçiyi kapsayan Toplu İş Sözleşmesi (TİS) görüşmelerinde yaşanan uzlaşmazlık, işçilerin greve gitmesine neden olmuştur. Grev, 29 Mayıs 2025 tarihinde başlamış, toplu iş sözleşmesinin imzalanması ile 4 Haziran 2025 tarihinde son bulmuştur. Grev kararı ile birlikte İzmir kentinde yaşananlar gerek toplumsal gerek politik açıdan gündem başlıklarını da beraberinde getirmiş, bu başlıklar farklı söylem biçimleriyle medyada yer bulmuştur.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Amaç ve Yöntemi

Bu çalışma, 29 Mayıs-4 Haziran 2025 tarihleri arasında gerçekleşen İzmir Grevini konu alan çevrimiçi haber metnlerinin, eleştirel söylem çözümlemesi ile analiz edilmesini amaçlamaktadır. Grevle ilgili metinlerin Kluge ve Negt'in proleter/karşı-kamusal alan kavrayışı ile kesişen yönlerinin söylem boyutunda öne çıkarılmasını, tartışılmasını ve en temelde bir anayasal hak olan grev ediminin bir karşı-kamusal alan örgütlenme/inşa etme olanağının medya boyutunda ne şekilde temsil edildiğini anlamayı hedeflemektedir. Analizi yapılan ilgili çevrimiçi haber metnlerinde aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

- İzmir Grevinin konu edildiği çevrimiçi haber metnlerinde söylem temelinde emek, hak, işçi sınıfı, grev mefhumları nasıl ele alınmıştır?
- Kluge ve Negt'in proleter/karşı-kamusal alan kavrayışı temel alındığında incelenen çevrimiçi haber metnlerindeki söylem biçimleri karşı-kamusal alan inşasına ne düzeyde imkân tanımıştır?

Haber metinleri T. A. van Dijk'in makro-mikro şeması çerçevesinde çözümlenmiştir. van Dijk (1991), haberleri makro-mikro şeması uyarınca ele alırken belirli dilbilimsel mefhumları temel almıştır. Şemanın makro yapısı tematik ve şematik çözümleme olarak iki başlık altındadır. Tematik yapıda haber metnlerinin başlıkları, haber girişi, spot bölümü ve varsa fotoğraflara odaklanılmaktadır. Başlık ve haber girişleri tema hakkında fikir vermektedir (van Dijk, 1993). Şematik yapı bölümünde ise durum bilgisi verilmekte ve ana olayın sunulma şekli, ortaya çıkan sonuçlar, bir olayın sosyal, politik ve tarihsel yönünü ortaya koyan ardaalan bilgisiyle beraber haber kaynaklarının ve tarafların olay hakkındaki değerlendirmeleri ve yorumları gibi unsurlar ele alınmaktadır. Ardaalan ve bağlam bilgisi, olayların toplumsal, siyasal, tarihsel yönünün gizli yamaçlarındaki patikaları keşfetmek hususunda önemlidir. Ardaalan bilgisi, olayın sosyal, politik ve tarihsel açıdan şifrelerini çözebilmek, neden sonuç ilişkisi kurarak haber metnindeki saklı ideolojik bağlamı açığa çıkararak anlamlandırmayı mümkün kılmaktadır (Van Dijk, 1988, s. 54).

Mikro yapıda ise cümle yapılarının aktif veya pasif olma durumları ve cümlelerin basit veya karmaşık yapıda olmalarına göre sentaktik çözümleme yapılmaktadır. Mikro yapının ikinci başlığı yerel bağdaşıklığıdır. Bu kısımda cümlelerin birbiri ile olan ilişkileri, nedensel, işlevsel ve referansal ilişki kapsamında ele alınmaktadır. Nedensel ilişki, cümle içerisindeki nedensel bağlara; işlevsel ilişki ise, bir cümledeki açılımın sonraki cümlede de sürüp sürmediğine, sürüyorsa bunu örnekleme durumuna veya öne sürülen argümanın detaylandırılmasına odaklanmaktadır. Bu ilişki sorgusunda aynı zamanda ideolojik bulgular gözlenebilmektedir. İdeolojik nüveler barındırması muhtemel olan bir diğer ilişki de referansal ilişkidir. Bu kısımda önceki cümlede yer alan kavramsal yapının bir sonraki cümlede bağlantısının kurulup kurulmadığına bakılır. Sözcük seçimleri eleştirel söylem çözümlemesinin izleğinde önemli parametrelerden bir diğeridir. İdeolojik göstergeler sözcüklerin kullanım biçimleri ile kendisini açık edebilmektedir (van Dijk, 1983). Grev yapan işçileri itibarsızlaştırmaya yönelik sözcük seçimleri, haber metninin konumlanışını ele verebilmektedir. Haber retoriğinde ise inandırıcı olması bakımından veri ve belgelere bakılmaktadır. Bu kısımda görgü tanıklarından edinilen ifadeler veya İzmir Grevi özelinde ele alınan haber örneklerinde görüldüğü türden fotoğraf kullanımına yer verilebilmektedir.

5.2. Veri Toplama

Araştırmanın verileri, doküman incelemesi tekniği ile elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırmada hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı-görsel-işitsel materyallerin toplanmasını ve analizini kapsamaktadır (Sığı, 2023, s. 484). Araştırmanın verilerini 29 Mayıs-4 Haziran tarihleri arasında gerçekleşen İzmir Grevi'ni konu edinen 7 günlük haber dizileri oluşturmaktadır. Söz konusu haber dizileri Sözcü ve Evrensel haber sitelerinde grev süresince yayınlanan haberler arasından seçilmiştir. Çalışmadaki örnek haber seçimleri karşılaştırmalı analize imkân sağlayacağı düşüncesi çerçevesinde yapılmıştır. Evrensel Gazetesi'nin seçilme nedeni, İzmir Grevi özelinde grev mefhumuna ve işçi sınıfının kolektif tecrübe ufkuна göre daha fazla vurgu yapmasıdır. İzmir özelinde hâkim konumda bulunan ve yerel yönetimde söz sahibi olan siyasi partinin ülkenin ana muhalefet partisi olması ve kent özelinde iktidar konumunda bulunması durumunu değiştirmemektedir. Netice itibarıyla örnek olayın evrenini İzmir kenti oluşturmaktadır. Öte yandan, haber söylemindeki yerel yönetim odaklı egemen bakış açısı vurgusu, Sözcü'yü örnek olayın işleniş çerçevesinde Evrensel'in karşısına konumlandırmaktadır. Bu doğrultuda 5 tanesi Sözcü'den 5 tanesi Evrensel'den olmak üzere seçilen 10 haber, grevin seyri göz önünde bulundurularak ve kronoloji gözetilerek karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırma örnekleminde yer alan haber metinleri, sıra sayısı, haber örneğinin edinildiği haber sitesinin adı, haberin başlığı, haberin yayınlanış ve habere erişim tarihlerinin yer aldığı künye bilgileri, Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. Araştırma Örnekleminde Yer Alan Haberlerin Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
1	Evrensel	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde grev: 'Sefalet ücreti istemiyoruz'	29.05.2025	12.06.2025
2	Sözcü	Bu sabah çekildi: 23 bin kişi iş bıraktı, duraklardaki kuyruğun ucu bucağı yok	29.05.2025	13.05.2025
3	Evrensel	İzmir'de grevin 2'nci günü: işçiler yollara döküldü, 'sadaka değil, toplu sözleşme' dedi	30.05.2025	12.06.2025
4	Sözcü	İzmir'de grev 3. gününde: Çöpler birikti, ulaşım durdu	31.05.2025	13.06.2025
5	Evrensel	İzBB Başkanı Cemil Tugay grev kırılcılığı yaparak çöp topladı	01.06.2025	12.06.2025
6	Sözcü	İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Cemil Tugay'ın içini yakan slogan	01.06.2025	13.06.2025
7	Evrensel	İzBB Başkanı Cemil Tugay, grevdeki işçileri suçladı	02.06.2025	12.06.2025
8	Sözcü	İzmir'de grev kararı alan sendika yöneticisinin 58 akrabası belediye çalışanı çıktı	03.06.2025	13.06.2025
9	Sözcü	Başkan Cemil Tugay açıkladı: İzmir grev görüşmelerinde anlaşma çıkmadı	04.06.2025	13.06.2025
10	Evrensel	İzmir'de grev sona erdi, baskı ve kuşatmayla sözleşme imzalandı	04.06.2025	12.06.2025

6. BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 2. Haber-1'in Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
1	Evrensel	İzmir Büyükşehir Belediyesinde grev: 'Sefalet ücreti istemiyoruz'	29.05.2025	12.06.2025

van Dijk'ın (1991, s. 113) da belirttiği gibi makro yapının ilk adımında başlıklar ve haber girişleri ele alınmaktadır. Evrensel'in grevi duyurduğu ilk haber örneğinde işçilerin "sefalet ücreti istemiyoruz" sloganının başlığa taşındığı görülmektedir. Van Dijk'a göre başlık ve haber girişlerinden haberin temasını, konumlanışını öğrenmek mümkündür (Özer, 2022, s. 43). Dolayısıyla Evrensel'in başlık ile haberi aktarma biçiminin işçilerden ve grevden yana konumlanacağı sezgisini okuyucuya hissettirdiği yorumu yapılabilir. Haberin spot kısmında "İzmir Büyükşehir Belediyesine ait İZELMAN, İZENERJİ ve Egeşehir'de çalışan 23 bin işçi TİS'te anlaşma sağlanamadığı için greve çıktı" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. "İşçi TİS'te anlaşma sağlanamadığı için greve çıktı" kısmı aynı zamanda ardalan bilgisinin de verildiği kısımdır. Bu giriş ile işçilerin sebepsiz yere greve çıkmadığı, toplu iş sözleşmesinde

anlaşılamama durumunun grevin ana nedeni olduğu anlamı yaratılmaktadır. Haberin içeriğinde bu durum, sendika temsilcisinin ifadeleri üzerinden aktararak yerel bağdaşıklık kurulmaktadır:

“Biz masada bu TİS’in bitmesi için elimizden gelen bütün gayreti gösterdik. Bizi hafife almayın dedik, bizimle alay etmeyin dedik. İZENERJİ’nin tarihinde direniş var. Ekonomik olarak bir kriz olabilir ama bu krizin sorumlusu emekçiler değildir. Biz ekmeğimizin büyümesini istiyoruz. Müzakereye açığız, gelin masada bitirelim İzmir halkını mağdur etmeyin.” (Evrensel, 29 Mayıs 2025)

Toplu iş sözleşmesine dönük müzakerelerin karşılıksız kalması ve sözleşmenin imzalanmaması konunun bağlamını oluşturmaktadır. Metnin mikro yapısında sentaktik çözümleme yapıldığında işçilerden yana konumlanışın cümle yapılarına da yansıdığı görülmektedir. “Belediyenin son olarak 1 yıllık yüzde 29,16’lık zam teklifini kabul etmeyen işçiler, başta Kültürpark içindeki İzBB binası olmak üzere bütün birim ve hizmet binalarına ‘bu iş yerinde grev vardır’ pankartı astı. Sloganlar eşliğinde Kültürpark’a yürüdü” kesitinde altı çizili aktif eylem ifadelerinden de görüldüğü gibi işçiler olayın ana kahramanı ve etken maddesi olarak haber metnine konumlandırılmıştır. “Müzakere, talep, işverenin tehdidi, ekmek, emekçiler” sözcükleri, haber metninde işveren cephesine karşı-konumlanışın bir ifadesi olarak yer verilmiştir. Grevin neden kaçınılmaz hale geldiği ve haklı nedenlere sahip olduğuna dönük işçi ve sendika temsilcilerinden yapılan aktarımlar, haberin retoriği ve ideolojik konumlanışı hakkında olduğu kadar Evrensel’in çevrimiçi haber metni örneğinin Negt ve Kluge’nin (2015: 133) “acaba, burjuva kamusal alanının karşısında etkili olabilecek karşıt kamusal alan biçimleri olabilir mi?” sorusuna yanıt aramaya elverişli bir done sunduğu fikrini de vermektedir.

Tablo 2. Haber-2’nin Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
2	Sözcü	Bu sabah çekildi: 23 bin kişi iş bıraktı, duraklardaki kuyruğun ucu bucağı yok	29.05.2025	13.05.2025

Sözcü’nün, Evrensel’in aksi bir konumlanış benimsediği görülmektedir. Başlıkta yer alan “duraklardaki kuyruğun ucu bucağı yok” söylemi, aynı zamanda haberin ardağını da oluşturmakta; öyle ki söylem aracılığı ile grev kaynaklı kaotik atmosfer algısı yaratılmak istenmektedir. ‘Grev kaosa neden olur’. Haber girişinde “grev, gece saatlerinde başlayarak kent genelinde etkisini gösterdi” söylemi ile grevin kent üzerinde kentin hak etmediği bir karmaşa ve sıkıntıya neden olduğu mesajı güçlendirilmek istenmektedir. Görsel 1’de görülen fotoğraf kullanımı, Sözcü’nün otobüs duraklarında meydana gelen kuyrukların müsebbibi olarak grevi göstermesine bir ispat mahiyetindedir ve haberin retoriği bu görsel üzerinden kurulmaktadır. Haberde ana olay sunumu “İzmir’de, Genel-İş Sendikası ile İzmir Büyükşehir Belediyesi arasındaki toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine 23 bin işçi greve gitti” şeklinde verilmiştir. “Grev nedeniyle toplu ulaşım da aksamalar yaşanırken, sabah saatlerinde işe gitmek için yola çıkan vatandaşlar otobüs duraklarında uzun kuyruklar oluşturdu” söylemi ile yerel bağdaşıklık kurulmuş, “grev kötüdür, karmaşaya ve sorunlara neden olur ve bunun baş sorumlusu da grev yapan ve ona destek olanlardır” şeklinde bir anlam yaratılmıştır.

Görsel 1. “Grev, İzmirli’lerin günlük hayatını olumsuz etkiledi” (Görsel Kaynak: Sözcü)

Haber metnindeki cümle yapıları incelendiğinde Evrensel’in haber metnindeki aktif ve etken taraf olan işçiler, Sözcü’nün haberde kullandığı cümle yapılarında yerini kent yaşamı ve kent sakinlerine bırakmıştır. Evrensel’in haber metnindeki “işçiler bu iş yerinde grev vardır pankartı astı” söylemi, Sözcü’nün haber metninde “bu iş yerinde grev var pankartı asıldı” şeklinde pasif olarak kullanılmıştır. Cümle kurgusundaki pasif eylem yapısı ile işçi sınıfının anayasal hakkı olan grevin yalnızca kimseyi mağdur etmediği, kent yaşamını sıkıntıya sokmadığı, huzuru kaçırmadığı sürece bir haklılık payı olabileceği anlayışının okuyucuya sezdirilmeye çalışıldığı yorumu yapılabilir.

Tablo 3. Haber-3’ün Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
3	Evrensel	İzmir’de grevin 2’nci günü: işçiler yollara döküldü, ‘sadaka değil, toplu sözleşme’ dedi	30.05.2025	12.06.2025

Evrensel’in, Haber-1’de olduğu gibi Haber-3 örneğinde de işçilerin kullandığı sloganı haberin başlığına taşıdığı görülmektedir. Haber girişinde şu ifadeler yer almaktadır: “İzmir’de 23 bin belediye işçisinin grevi sürüyor. Bugün kent merkezinde yolu trafiğe kapatan işçiler taleplerini bir kez daha haykırdı: Eşit işe eşit ücret, sadaka değil toplu sözleşme!” Haberin spot bölümünde kullanılan söylem biçiminden grevin ve atılan sloganların bir talep neticesinde vuku bulduğu, grevin demokratik bir kazanım uğruna yapıldığı fikri haberin ardağını oluşturmaktadır. Görsel 2’de görüldüğü gibi yüksek mesafeden çekilen bir görüntü kullanılarak haberin etkisi artırılmaya çalışılmakta ve haberin retorik bu çerçeveye oturtulmaktadır.

Görsel 2. “Sadaka değil, toplu sözleşme” (Görsel kaynak: Evrensel)

Haber metninde kullanılan söylem biçiminin işçi sınıfı tarafında konumlanışı bu haber örneğinde de görülmektedir. “İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinde çalışan 23 bin işçinin grevi ikinci gününde kararlılıkla sürüyor” ve “yolu trafiğe kapatan işçiler, sadece taleplerini değil, mücadele kararlılıklarını da sokaklara taşıdı” cümleleri, yapıları itibarıyla grevin kararlılığına yönelik vurgunun güçlendirilmesini amaçlanmış ve yerel bağdaşıklık işlevsel ilişki çerçevesinde kurulmuştur. Sözcü’de gündelik hayatın aksayan yönlerine yapılan vurgu, Evrensel’de “halkın büyük kısmı grevle dayanışmasını sürdürüyor” bağlamında sendika temsilcisinin “İzmir biziz” söylemine gönderme ile karşılanmıştır. Cümle sentakslarında da grev tarafındaki konumlanış, ‘sokaklara taşıdı, mesajını yineledi, basın açıklaması düzenledi’ gibi aktif cümle yapıları aracılığıyla temellendirilmiştir. Yapılan basın açıklamaları aracılığı ile işçi ve sendika temsilcilerinin söylemlerine yerel bağdaşıklık ve referansal ilişki bağlamında sıklıkla yer verildiği görülmekte, bunlar aynı zamanda fotoğraflarla desteklenerek haberin retoriğini oluşturmaktadır.

Tablo 4. Haber-4’ün Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
4	Sözcü	İzmir’de grev 3. gününde: Çöpler birikti, ulaşım durdu	31.05.2025	13.06.2025

Haber-4 örneğinde Sözcü’nün ana olayın sunumunu haber metnindeki tutumu aracılığıyla grevin kent yaşamı üzerindeki etkileri çerçevesinde sürdürdüğü görülmektedir. Üçüncü günü itibarıyla grevin kent merkezinde somut çıktılarının gözlenmeye başlamasının ardından örnek vaka durumlarının arttığı görülmektedir. Öyle ki Sözcü’nün ilk gün izlenimi olan ulaşımındaki ve otobüs duraklarındaki yoğunlaşmaya, işçilerin çöpleri toplamaması ile baş gösteren çöp yığınlarının eklendiği görülmektedir. Tablo 5’te gösterildiği gibi olumsuz ifadelerin başlıkta görülmesiyle birlikte haber spotu “İzmir Büyükşehir ile Genel-İş arasındaki TİS görüşmelerinde uzlaşa sağlanamayınca grev kentte hayatı aksattı; çöpler toplanmadı, otobüsler durdu” şeklinde verilmiştir. Haberin ardalanı, grev nedeniyle çöplerin toplanmaması, otobüslerin işlememesi ve kent yaşamının günlük rutin temposunun aksayarak kent sakinlerinin bu durumdan olumsuz şekilde etkilenmesi bağlamında oluşturulmuştur. Haberdeki söylem biçiminin grevin bir talep çerçevesinde, Kluge ve Negt’in kavramsallaştırmasıyla toplumsal tecrübe ufkundan doğduğu kabulünden ziyade kentin gündelik rutinlerinin aksayan yönlerini öne çıkarıcı bir tutum sergilediği görülmektedir.

Görsel 3. “Grev Nedeniyle Konak'taki bazı sokaklarda çöpler birikti” (Görsel kaynak: Sözcü)

İşçilerin yaptığı grevin emek perspektifinden herhangi bir değerlendirmesinin yer almadığı haber metni örneğinde “grev nedeniyle otobüslerin neredeyse tamamına yakını kontak kapatırken, ulaşımda aksamalar yaşandı. Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetleri önemli ölçüde durdu” söylemi ile ‘emek’ mefhumundan ziyade ‘hizmet’ kavramının öne çıkarıldığı görülmektedir. İdeolojik bir sunum ile işçilerin grevinin, belediyenin hizmet kapasitesini ortadan kaldırdığı ima edilmiştir. Dolayısıyla emek-değerini gözetmek veya emek-zamanın mümkün olduğunca kısalmasına yönelik bir tecrübe ufkunu yaratma ve mücadele pratiği geliştirmekten ziyade işçinin, halka ve kamuya hizmeti birincil sorumluluğu olarak kanıksaması gerektiği anlamı üretilmeye çalışılmıştır. Bu anlayış arkının burjuva kamusal alanının ana damarından beslendiği söylenebilir. Negt ve Kluge’nin (2015, s. 135-136) ifade ettiği şekliyle “proleter yaşamı, bağlantılı tutarlı bir bütün oluşturmaz; bu yaşama karakterini veren şey, tam da gerçekte kendisini bir arada tutan öğelerin engellenmiş (tıkanmış) olmasıdır. Proleter yaşamını bağlayan öğelerin tıkanmasını destekleyen toplumsal tecrübe ufkunu ise, burjuva kamusal alanıdır.” Yani burjuva kamusal alan biçimlenişi, işçi sınıfının kolektif tecrübe ufkunun daraltılması mekanizması olarak çalışmaktadır. ‘Grev nedeniyle’ şeklinde başlayan cümle ile kent merkezinde hoşnutsuzluğa neden olan görünümün yegâne sebebinin işçiler, sendika temsili ve grev olduğu okuyucuya hissettirilmek istenmektedir. “İşçilerin grevde olması nedeniyle bazı sokaklarda çöpler toplanmazken Kıbrıs Şehitleri Caddesi’nde çöpler birikti” söylemiyle yerel bağdaşıklık kurulmuş, haber retoriği Görsel 3’teki çöp yığını ile ispat çerçevesinde oluşturulmuştur.

Tablo 5. Haber-5’in Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
5	Evrensel	İzBB Başkanı Cemil Tugay grev kırıcılığı yaparak çöp topladı	01.06.2025	12.06.2025

Haber-5 örneğinde başlıkta kullanılan “grev kırıcılığı” ibaresi haberin ardağını oluşturmuş, metnin kurgulanışındaki ideolojik konumlanış, söylem aracılığıyla açığa çıkarılmıştır. Haber girişinde kullanılan söylem biçimi ile söz konusu konumlanış altı çizili olarak gösterilen sözcük seçimleriyle de detay kazanmıştır: “İzmir’de düşük zam dayatmasına karşı belediye işçileri grevi sürerken, belediye başkanı yasadışı grev kırıcılığına soyundu, çöp topladı.”

Görsel 4. “İzBB Başkanı Cemil Tugay grev kırıcılığı yaparak çöp topladı” (Görsel kaynak: Evrensel)

Belediye başkanı ile işçi ve sendika temsilcileri arasında gerçekleşen diyaloglar, haberin içerisinde aktarılan ana olayın sunumu bir video ile haberin etkisi artırılarak aktarılmaya çalışılmıştır. Bu aynı zamanda haber retoriğinde inandırıcılığı artırmaya dönük bir medya desteği sağlamıştır. Belediye başkanı ile grev temsilcileri arasında geçen diyalogların bazı kesitleri haber metni içerisinde öne çıkarılarak konuşmalardan dikkat çeken kısımlar okuyucuya aktarılmıştır. Ana olayın sunumu “İzmir Büyükşehir Belediyesine ait İZELMAN, İZENERJİ ve Egeşehir’de çalışan 23 bin işçinin grevi 4. gününde sürerken İzBB Başkanı Cemil Tugay ve bürokratları işçilere yüzde 29,16’lık zam teklif ediyor” şeklinde verilirken bağlam bilgisi “teklifi sefalet ücreti olarak nitelendiren işçiler, aynı zamanda eşit işe farklı ücret uygulamasına ve toplu sözleşme hakkının gasp edilmesine karşı da mücadele ediyor” şeklinde verilmiştir. “Sefalet, eşitlik, hak, gasp, mücadele” sözcük seçimleri kullanılırken cümle sentakslarında işçi haklarına yönelik ifadelerin aktif eylem yapıları ile kullanıldığı gözlenmektedir. Haberde Belediye Başkanı’nın “hak arayan işçiler, grev yapan insanlar işyerini terk eder ve evlerine gider. Sizin işinizi ben yapıyorum burada. İzmir’in hakkını yedirmeyeceğim size” şeklindeki sözleri öne çıkarılmıştır. Bu durumla 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu kast edilerek Belediye Başkanı’nın işçilere haksız suçlama yaptığı okuyucuya aktarılmış ve yerel bağdaşıklık referansal ilişki kapsamında sağlanmıştır:

“Yasalara göre işverenler grev süresince, grevci işçilerin yerine, sürekli ya da geçici olarak başka işçi alamaz veya başkalarını çalıştıramaz. Greve katılmayan veya katılmaktan vazgeçen işçiler, ancak kendi işlerinde çalıştırılabilir. Bu işçilere, greve katılan işçilerin işleri yaptırılamaz.” (Evrensel, 01.06.2025)

“İzmir halkı ve esnafla kendilerinin karşı karşıya getirilmeye çalışılmasına tepki gösteren işçiler, ‘işçiye işçiye kırdırmayın, esnafa, vatandaşı işçiye kırdırmayın’ dediler” söylemi hem tanık hem de taraf olan işçilerin ifadeleri çerçevesinde haber retoriğini oluşturmuştur. Bu söylemin öne çıkarılması ile farklı yaşam tecrübelerine sahip olsalar da aslında proleter/karşı-kamusal karakterdeki kolektif tecrübe ufğunun farklı nüvelerinin, burjuva kamusal alan ideolojisine bükülen söylem biçimiyle birbirlerinden uzaklaştırılmaya çalışıldığı okuyucuya hissettirilmek istenmiştir. Kluge ve Negt’in (2018, s. 79) ifadeleri, bu noktada kayda değerdir: “işçi sınıfının hangi kesimine ait olursa olsun ve kendi somut emeği diğer kesimdekilerden ne ölçüde farklı olursa olsun, birey olarak işçi, ‘kendi tecrübelerini’ yapar. Bu tecrübelerin ufku, proleter yaşam bağlamının birliğidir.”

Tablo 6. Haber-6'nın Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
6	Sözcü	İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Cemil Tugay'ın içini yakan slogan	01.06.2025	13.06.2025

Sözcü'nün, Haber-6 örneğinde de önceki haber örneklerinde olduğu gibi benzer bir tutumu sürdürdüğü görülmektedir. Sözcü burada da Belediye Başkanı'nın söylemlerini ve greve yönelik tutumunu öne çıkarmakla birlikte haber başlığını duygulara hitap eden deyim eklemesi ile vermiştir. Belediye Başkanı'nın 'içini yakan slogan', haberin ardağını oluşturmakta ve bu söylem biçimi belediye başkanının sözlerinin aktarımıyla detaylandırılmıştır: "Tugay, iş bırakan 23 bin belediye işçisinin meydanlarda attığı 'hakkımızı söke söke alacağız' sloganına tepki gösterdi." İşçilerin grev yoluyla verdiği hak mücadeleleri, Belediye Başkanı'nın "içini yakan" bir durum olarak okuyuculara sunulmuştur. 'Slogan' ifadesine, burjuva kamusal alan retorikini benimseyen haber söyleminde grev, protesto ve ayaklanma türevi sınıfsal ve toplumsal direnç içeren olay aktarımlarında olduğu gibi negatif bir anlam yüklenmiştir. Bu haberde de 'iç yakan' bir durumun temsilinin 'slogan' sözcüğünün sırtına yüklendiği görülmektedir. Haber-3'teki büyük işçi mitingi ile nedensel ilişki kurulan haberde mitinge ilişkin Belediye Başkanı'nın yaptığı açıklama haberin bağlamını oluşturmaktadır. Cümle sentakslarına bakıldığında Belediye Başkanı'nın yapmış olduğu açıklamalar aktif cümle yapılarıyla verilmiştir. Haberin içeriğinde Belediye Başkanı'nın "düzenlenen sendika mitingine ilişkin açıklamalarda bulunduğu" söylemi kullanılmaktadır. Haberin devamında da kullanılan "sendikacı" ibaresi ile okuyucuya durumun bir işçi eyleminden ziyade içinde farklı niyetler barındıran bir boyuta sahip olduğu sezdirilmek istenmektedir: "Sendikacıların grev sürecinde araç girişi için izin talebinde bulunduğunu ve bu iznin verildiğini belirten Tugay, mitingde 'hakkımızı söke söke alacağız' sloganlarına tepki gösterdi." Yazım biçimi ortaya konurken farklı sözcük kullanımları görülebilmekte, farklı sözdizimsel yapı da seçilebilmektedir (van Dijk, 1991, s. 115). Yazım biçimi bakımından gerçekleştirilen kimi tercihler belirli sosyal ve ideolojik içeriklere sahiptir (Özer, 2022, s. 47). Söz konusu tercihler haber yazımını gerçekleştiren ve yayımlayan kişilerin tercihleri doğrultusunda yapılmaktadır. Dolayısıyla sendikacı, grevci, protestocu, slogan ve türevi sözcük kullanımları, haber yazımını gerçekleştiren gazetecinin ve basın kuruluşunun ideolojik konumu hakkında fikir verebilmektedir.

Haberin başlığında yer alan "iç yakan" sloganın detayları haberin son bölümünde Belediye Başkanı'nın söylemi aracılığıyla referansal ilişki çerçevesinde verilerek yerel bağdaşıklık kurulmuştur: "Söke söke alacağınız kurum belediye, yani sizin vergilerinizle bütçesi oluşan bir kamu kurumu. Merkezi hükümet bütçeye gelen payı keserse, belediyenin bütçesi kalmaz." Haberde, belediye başkanı aracılığıyla kurulan söylem biçimi ile işçilerin emekleri karşılığında yaşam koşullarının iyileşmesi talebine yönelik grev yollu anayasal hak mücadelesi verilmesinin, belediyeyi maddi olarak zora soktuğu mesajı verilmektedir. Bu mesaj, otobüs duraklarındaki yolcu sırası ve kent merkezlerinde biriken ve kent yaşamını olumsuz etkileyen çöp yığınlarını mesajı ile benzer frekans ve ideolojik konumlanış temelinde oluşturulmuştur. Haberde "patronla değil, halkla konuşuyorsunuz. Kar eden bir fabrika değil, kamu kurumu ile muhatapsınız" şeklinde aktarılan söylem biçimi ile okuyucuya yönelik olarak işçilerin çok fazla hak talep etmemeleri, azla yetinmesini bilmeleri gerektiği mesajı verilmek istenmektedir. Diğer yandan söz konusu işçilerin, İzBB'nin iştiraki olan İZELMAN A.Ş., İZENERJİ A.Ş., Egeşehir A.Ş. adındaki kâr amacı güden ticari birer kuruluş olan 'şirketlerde' çalışan işçiler olduğunu hatırlamak bu noktada anlamlı olabilir. Belediye Başkanı'nın "lütfen süreci İzmir halkının sağduyusuna bırakın" söylemi de Haber-5 örneğinde Evrensel'in haberinde görülen "işçiye işçiye kırdırmayın" söylemini hatırlatmakta, sorumluluğu yerel yönetimin ve söz konusu şirketlerin üzerinden alarak kent sakinlerinin omuzlarına yüklemektedir. Dolayısıyla bu noktada bir referans da Negt ve Kluge'ye (2015, s. 136)

verilebilir: “aslanan, işçi sınıfının pratik politik tecrübesidir; işçi sınıfının kendi tecrübelerinin burjuva kamusal alanının dar ufukları aracılığıyla tanımlanmasına izin vermeden, burjuva kamusal alanıyla nasıl baş edeceğini bilmesi ve bu alanın ortaya koyduğu tehditlerin farkında olmasıdır.” Negt ve Kluge’nin ifadelerinden işçi sınıfının, burjuva kamusal alanı eğiliminin politik çıktılarının farkındalığı ile hareket etmesi ve grevi sekteye uğratma tehdidini içeren tavır, tutum ve söylemlere mukavemet göstermesi gerekliliğinin işçi sınıfının pratik politik tecrübesinin dikkat gereken esaslı noktaları olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7. Haber-7’nin Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
7	Evrensel	İzBB Başkanı Cemil Tugay, grevdeki işçileri suçladı	02.06.2025	12.06.2025

Belediye Başkanı’nın söylemlerini kullanarak işçilere yönelik tutumunu ele alan haber örneğinde Evrensel, haberin spot kısmını “İzmir’de grev kırılcılığı yaparak çöp toplayan Belediye Başkanı Cemil Tugay, yine grevdeki işçileri ve sendikayı hedef aldı” şeklinde vermiştir. ‘Yine’ söylemi haberin ardağını oluşturmıştır. Zira bu söylem ile Belediye Başkanı’nın greve yönelik olumsuz tavrını sürdürdüğü anlamı yaratılmıştır. Haberin, Belediye Başkanı’nın sendikaya yönelik suçlamaları bağlamında kurgulandığı görülmektedir. Haberin spot bölümü “İzmir Büyükşehir Belediyesine (İzBB) ait İZELMAN, İZENERJİ ve Egeşehir’de çalışan yaklaşık 23 bin işçinin grevi beşinci gününde sürüyor. Talepleri kabul etmek yerine işçileri ve sendikayı suçlamayı sürdüren İzBB Başkanı Cemil Tugay, yine bütçenin arkasına sığındı ve grev kırılcılığını ‘halk sağlığı’ gerekçesiyle savundu” şeklinde verilmiştir. Haber-4 ve Haber-5 örneklerine referanslar içeren Haber-7 örneğinde haberin şematik yapısının yorumunun, “belediye başkanı basın toplantısında işçileri suçladı, sendikayı da yalan söylemekle itham etti” ve “grev kırılcılığı yaparak dün gece çöpleri toplayan başkan” söylemleri aracılığıyla aktarıldığı görülmüştür. Yerel bağdaşıklık ve nedensel ilişkinin ise kent merkezinde biriken çöp yığınları kastedilerek Belediye Başkanı’nın “çevre ve insan sağlığı açısından temizlik çalışmaları çok önemli” söylemleri aracılığıyla kurulduğu görülmektedir. Kent merkezinde biriken çöplere referansla “İzmirliğin sağlığının bozulmasıyla Türkiye’nin sorunu çözülmeyecek dedi” söylemine yer verilerek haberde ‘Türkiye işçi sınıfının emek sömürsüne yönelik mücadelesini, İzmirliğin sağlığını bozmadan yapması gerektiğine’ yönelik alaycı bir sezdirmeye aktarmak amaçlanmıştır. “Grev kırılcılığına engel olunmasına ‘hadsizlik’ diyen Tugay, ‘kimseyi zorla çalıştırmıyoruz. Ama çalışmak isteyen işçiyi engellemek de bir o kadar yanlıştır. Hele ki o şehrin çöplüğe dönmesini kabullenememiş bir belediye başkanını engellemek asla kabul edilemez’ ifadelerini kullandı” söylemi ile önceki kesitteki ‘alaycı sezdirme’ durumu gözlenebilir bir hâl almıştır. Haber örneğinin proleter/karşı-kamusal ideolojik konumlanışı, ‘grev kırılcılığı’ sözcük seçimi ile yapılmıştır. Belediye Başkanı’nın söylemlerinin yorumsuz bir şekilde verilmiş olduğu ve haber metninin genel bağlamının referans sözcükler barındırdığı görülmektedir.

“İzmir Büyükşehir Belediyesini ve beni sendikal haklara karşı gibi göstermeye çalışıyorlar. Bunu siyaset fırsatçılığına dönüştürme çabasında olanlar var. Profesörler ‘biz bu kadar maaş almıyoruz’ diyorlar. İşçileri kışkırtmaya çalışanlara dikkat edin. DİSK Genel-İş bizim sayemizde İzmir’de örgütlendiniz. Bunu nasıl istismar edersiniz, bu haksızlığı nasıl yaparsınız? Bu İzmir’e yaptığınız büyük bir haksızlıktır, İzmir bunu hak etmiyor.” (Evrensel, 02.06.2025)

Haber metni, söylemler aracılığı ile Belediye Başkanı'nın sendikal haklara karşı olmadığını aktarmakla birlikte Haber-6 örneğindeki 'sendikacı' ibaresi gibi 'siyasi fırsatçılık' ve 'kışkırtma' gibi ifadelerin, 'burjuva kamusal alanının ana damarından beslenen arkı oluşturan ideolojik nüveler barındırdığı' minvalinde Kluge ve Negt perspektifinden bir proleter/karşı-kamusal alan okuması yapılabilir. "Profesörler 'biz bu kadar maaş almıyoruz' diyorlar" söylemi ile de Özveri'nin (2014; Evrensel YouTube, 2025; Meydan, 2025) 'işin net cazibesi' açıklamalarına referans verilebilir:

"İstanbul'da Belediye işçileri grevdeydi. Belediyede çalışan bir doktora öğrencisi arkadaşımız hocaya döndü dedi ki 'hocam ben 20 yıllık belediyede memurum şu kadar ücret alıyorum işçiler benden yüksek ücret almalarına rağmen halen grev yapıyorlar' dediğinde hoca dedi ki 'siz, sokaktaki vatandaş gibi düşünme lüksüne sahip değilsiniz, bilim yapıyorsunuz. İktisatta bir kural vardır; işin net cazibesi kuralı. Eğer işin net cazibesi düşükse ücretleri yüksek, işin net cazibesi yüksekse ücretleri düşük olabilir. Bir çöpçünün ücretiyle profesörün ücreti bu nedenle mukayese edilmez' demişti. Her belediye grevinde bu gündeme geliyor. Her belediye grevinde birileri 'ben mühendisim şu kadardır üretim sürecinde kritik rol alıyorum ben niye daha az ücret alıyorum?' diyorsa neden az ücret aldığını sorgulasın ücretini yükseltmek için örgütlensin, mücadele etsin ama kalkıp da kendisini işin net cazibesi sıfıra yakın olan bir belediye işçisi ile mukayese etmesin, hadi onu da kabul ettik, işçileri hainmiş gibi hedef olarak göstermesin. Grev hakkını içselleştirmeden bu ülkeye siyasal anlamda da demokrasi gelmez. İster muhalefet belediyesi olsun ister iktidar belediyesi olsun." (Evrensel YouTube, 2025)

Tablo 8. Haber-8'in Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
8	Sözcü	İzmir'de grev kararı alan sendika yöneticisinin 58 akrabası belediye çalışanı çıktı	03.06.2025	13.06.2025

Haber-8 örneğinde Sözcü'nün başlıkta kullandığı "sendika yöneticisinin 58 akrabası belediye çalışanı çıktı" ifadesi haberin ardalanını oluşturmaktadır. Sendika yöneticisinin akraba kayırmacılığı yaparak 58 aile üyesini usulsüz olarak işe aldığı iddiası haber içeriğinde herhangi bir kanıt sunulmaksızın haber başlığına taşınmıştır. Haberın spot bölümü, söz konusu sendika yöneticisinin Evrensel'in söylemi ile 'grev kırıcılığı' yaparak çöp topladığı esnada Belediye Başkanı ile tartışması bağlamına oturtularak kurgulanmıştır: "İzmir'de grev kararı alan DİSK'e bağlı Genel-İş sendikasının İzmir 2 No'lu Şube Başkanı Ercan Gül, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Cemil Tugay ile yaşadığı tartışmayla gündem olmuştu. Gül'ün eşi dahil olmak üzere belediyenin çeşitli iştiraklerinde çalışan 58 akrabasının olduğu öğrenildi." Haberde, belediye başkanı ile tartışan sendika temsilcisinin herhangi bir hak mücadelesi vermesinin imkânsız olduğu çünkü kendisinin 58 akrabasını belediyede işe girdirerek adaletsizliğe sebep olduğu anlamı yaratılmıştır. Haberde yer alan "grev kararı nedeniyle şehrin birçok bölgesinde toplanan çöp yığınlarını temizlemek için İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Cemil Tugay sahaya inerken, vatandaşlarla birlikte yapılan temizlik sırasında İzmir 2 No'lu Şube Başkanı Ercan Gül ve Tugay arasında tartışma yaşanmıştı" hatırlatmasının yapılması verilen ardalan bilgisine bir bağlam oluşturmuştur. Sendika temsilcisinin "koskoca 6 milyonluk bir şehrin Belediye Başkanı'nın çöp toplamasına üzülüyoruz. Orada çok şeyi neden söylemedik biliyor musunuz, utandık" şeklindeki söylemi haberde bir anlam inşasının ilk adımı olarak değerlendirilebilir. Öyle ki; haber metninin akraba kayırmacılığı teması üzerine inşa edilmesiyle esas utanç duyması gerekenin sendika temsilcisi olduğu anlamı yaratılarak okuyucu, sendika temsilcisinin karşısında konum almaya yönlendirilmek istenmiştir.

“Sendika şube başkanı Ercan Gül’ün şu anda eşi dâhil olmak üzere 58 akrabasının belediye iştiraklerinde çalıştığı ve bu isimlerin tamamının grevde olduğu öğrenildi” söylemi ile sendika temsilcisinin 58 akrabasının işe alım süreçlerinin usulsüz olduğu kanıt olmasa da sezdirilmek istenmiştir. Usulsüz işe alım yapıldığı ima edilen akrabalar üzerinden greve katılım yoğunluğu kazandırıldığı ve haber metninde grevin hak mücadelesinden ziyade akraba etkinliği olarak itibarsızlaştırılması anlamı kurgulanmıştır. Dolaylı olarak grev bir emek mücadelesi ve hak talep etmekten ziyade usulsüzlük zemininde temellendirilmek istenmiştir. Haberin sonunda “Ercan Gül’ün eşi D. Gül’ün büro personeli olduğu öğrenilirken, diğer akrabalarının ise ilkokul ve açıköğretim lise mezunu olduğu anlaşıldı” kesiti ile okuyucuda düşük eğitim seviyesinden insanların grev yaparak olmadık ücretler talep ettikleri düşüncesi oluşturulmak istenmiştir. Haber-7 örneğinde Özveri’nin (2014; Meydan, 2025; Evrensel, 2025) “işin net cazibesi” üzerine olan ifadelerini yeniden hatırlamak, haber metnindeki ideolojik seyrin patikalarını keşfetmek ve alt metni anlamlandırmak hususunda açıklayıcı olabilir.

Tablo 9. Haber-9'un Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
9	Sözcü	Başkan Cemil Tugay açıkladı: İzmir grev görüşmelerinde anlaşma çıkmadı	04.06.2025	13.06.2025

Sözcü’nün son örnekte de tıpkı önceki örneklerde olduğu gibi örnek olaya yönetim gözünden yaklaşmayı sürdürdüğü görülmektedir. Başlıkta yer alan “Başkan Cemil Tugay açıkladı” şeklindeki söylem biçimi kurum olarak belediyeyi ve iktidar erki olarak Belediye Başkanı’nı meselenin mutlak belirleyicisi olarak değerlendirmekte, okuyucuyu da örnek olayı, inşa edilen haber söylemi çerçevesinde değerlendirmeye yönlendirmektedir. Haber girişinde Belediye Başkanı’nın “Daha önce telaffuz ettiğim rakamların üzerine çıkmış olduk fakat burada maruz kaldığım pazarlıktan çok rahatsızım” söylemi üzerinden ardalan bilgisi verilmektedir. Okuyucuya grevin bir doyumsuz tüccar pazarlığına döndüğü yansıtılmaya çalışılmıştır. Belediye Başkanı’nın söylemi aracılığıyla işçi sınıfının en yaygın kullandığı evrensel mücadele biçimi ve anayasal çerçevede güvence altına alınmış olan grev hakkı, haber metninde uygunsuz ve katlanılmaz bir ticari pazarlık kozu olarak gösterilmektedir. Belediye Başkanı’nın yerel bağdaşklılık mahiyetinde nedensel ilişki kurduğu “Arkamızda da İzmir halkı diyor ki belediyeyi sıkıntıya sokacak anlaşmaya imza atma diyor. DİSK temsilcileri yöneticileri siyaset kokan laflar ediyorlar” ifadelerinin popülist bir söylem inşasına katkı sunduğu söylenebilir. Öyle ki haberde, Belediye Başkanı’nın söylemi üzerinden halkın grevin karşısında olduğu öne sürülerek grevi marjinalize etmeye dönük bir anlam inşa edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Belediye Başkanı’nın “DİSK temsilcileri yöneticileri siyaset kokan laflar ediyorlar. Siyasete malzeme edilmeye çalışılıyor. Açıkçası kimin ne kadar siyasi niyetlerle bu işe dâhil olduğunu çözemez hale geldik. Şube başkanlarından birisi kurultay delegemiz” söylemi ile işçilerin ve sendika temsiliyetinin kötü niyetli olduğu, ideolojik saiklerle hareket ettiği ve son tahlilde fırsatçılık yaptığı anlamı yaratılmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu noktada Negt ve Kluge (2015: 133) üzerinden proleter/karşı-kamusal bir okumaya referans verilebilir; “grev, savaş, kriz, devrim ve karşı-devrim gibi tarihsel yarıklar, proleter kamusal alanın gelişimini mümkün kılan toplumsal güçlerin somut kümelenmeleri anlamına gelir. Proleter kamusal alan, egemen bir alan olarak var olmadığından, ancak ve ancak bu tür çatlaklardan, marjinal durumlardan ve yalıtılmış inisiyatiflerden kalkarak yeniden kurulmak zorundadır.” Belediye Başkanı’nın “biz bu süreçte karşımızda sadece değişik niyetleri olan sendikal anlaşma dışı niyetleri olan, iktidar güç mücadelesi veren gruplar görüyoruz” söylemi aracılığı ile haber metninde sendikal mücadelenin bağlamından koparıldığı görülmektedir. Haber-5 örneğinde incelenen Evrensel’in haber metninde, Belediye Başkanı’nın “hak arayan işçiler grev yapan insanlar işyerini terk eder ve evlerine gider” söylemi üzerinde

grevin ve sendikal mücadele hakkının bağlamından koparıldığı; 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu referansı aracılığıyla öne sürülmüş ve haberin yerel bağdaşıklığı referansal ilişki bağlamında kurulmaya çalışılmıştı. Haber-9 örneğinde ise yerel bağdaşıklığın Belediye Başkanı'nın söylemleri üzerinden nedensel ilişki çerçevesinde kurulduğu görülmektedir. Haber içerisinde Belediye Başkanı'nın basın mensuplarına yaptığı açıklamalar, video bağlantı ile verilerek haber retoriği örnek olayın taraflarından birinin ifadeleri çerçevesinde oluşturulmuştur.

Tablo 10. Haber-10'un Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Başlığı	Haberin Yayın Tarihi	Habere Erişim Tarihi
10	Evrensel	İzmir'de grev sona erdi, baskı ve kuşatmayla sözleşme imzalandı	04.06.2025	12.06.2025

Örnekleme oluşturan son haber örneğinde Evrensel, toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin sonuçlandığı haberini “baskı ve kuşatma” ifadeleri üzerinden kurarak grev sürecini bir bakıma bu iki kelime ile özetlemiştir. Haberin içeriği hakkında da fikir veren başlık kullanımının detayı spot bölümünde “İzmir'de 23 bin belediye işçisini ilgilendiren toplu iş sözleşmesi imzalandı. 7 gün süren grev boyunca hedef gösterilen işçiler, ‘yarınlarımız için birliğimizi güçlendirmeliyiz’ dedi” şeklinde verilmiştir. Altı çizili sözcük kullanımı ile işçilerin mağduriyetinin farklı bir yönü öne çıkarılmıştır. Haberin girişinde ana olayın sunumu “İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlı İZELMAN, İZENERJİ ve Egeşehir’de çalışan 23 bin işçiye ilgilendiren sözleşme baskı ve kuşatmayla sonuçlandı” şeklinde verilirken haberin bağlamı grev süresince işçilerin maruz kaldığı olumsuzluklar üzerinden kurulmuştur: “7 gün süren grev boyunca işçiler hedef gösterildi, aldıkları ve istedikleri ücretler üzerinden manipülasyonlar yapıldı.” Haberde, “işçiler Ocak ayından itibaren günlük brüt ücretlerinin 1720 lira (aynı işi yaptıkları İZDOĞA işçilerinin günlük brüt ücreti) seviyesine çıkarılmasını istiyordu” söylemi ile “İşçilerin bu talebi karşılık bulmadı. Temmuz ayından itibaren 1750 lira seviyesine çıksa da günlük brüt ücretler, Eylül ayında enflasyon farkı zammı alacak olan İZDOĞA işçilerinin ücretleri yine İZELMAN, İZENERJİ ve Egeşehir işçilerinin ücretlerini geçecek” şeklinde aktarılacak yerel bağdaşıklık kurulmuştur. Böylelikle haberde, grevin ‘eşit işe eşit ücret’ sloganının bağlamı bu şekilde aktarılmıştır. Diğer yandan “İşçilerin Ocak ayından itibaren 6 aylık geriye dönük alacakları Eylül ayından itibaren 4 taksitle ödenecek. Bu da işçilerin ücretlerinin enflasyona ezdirilmesi anlamına geliyor” söylemi ile (önceki paragrafta aktarılan) Ocak ayı itibarıyla yapılan görüşme sürecinin işlevsel ilişkisi kurulmuştur.

Haberin enflasyon farkı, taksitlendirmeler, zam oranları gibi niceliksel verilerin aktarıldığı bölümünden sonraki kısmında işçilerin grevin başından sonuna dek yaşadığı zorluklar, dayatmalar ve ‘grev kırılcılığına’ varan mağduriyetleri sıralanmıştır. Ancak bu yapılırken cümle sentakslarında ‘kuşatmaya alındı’ ifadesi haricinde pasif eylem yapısı kullanılmamıştır:

“İzmir’de bir hafta süren grev boyunca işçiler adeta bir kuşatmaya alındı. Belediye Başkanı Cemil Tugay sokaklara inip çöp topladı, grev kırılcılığı yaptı. İşçileri halk nezdinde düşmanlaştırmaya, şımarık işçiler imajı çizmeye çalıştı. Grevin ilk gününden beri işçiler kararlılıkla alanları doldurdu. İzmir’in uzun zamandır görmediği bir işçi birlikteliğinin sağlandığı eylemlerde yollar kapatıldı, talepler hem işveren hem de İzmir kamuoyuna duyurulmaya çalışıldı. Mesele, işçilerin ücret konusundan çıkarılıp CHP’nin iç tartışmalarına, işçilerin demesine göre siyasi hesaplaşmaya döndü.”

Yerel yönetimin işçilere, sendika temsilcilerine ve grev sürecine olan yaklaşımı sözcük seçimleri üzerinden aktarılmak istenmiştir. Başlıkta da karşılaşılan ‘kuşatmaya alındı’ ifadesi haricinde pasif bir sözcük seçimine yer verilmediği görülmektedir. Haber-9 örneğinde Belediye Başkanı’nın “şube başkanlarından birisi kurultay delegemiz” söyleminde görülen, Haber-10 örneğinde işçilerin söylemleri referans gösterilerek grevin, işçi eylemi olma hüviyetinden çıkarılıp parti içi tartışmaya döndürülmek istendiği aktarılmaktadır. Sözcü’nün haber örneklerinde asgari düzeyde bulunan işçi söylemlerinin aksine Evrensel’in haber örneklerinde grev cephesinin sesinin daha gür duyulduğu görülmüştür. Haber-10 örneğinde de grevin kolektif tecrübe ufkunu yansıtmaya dönük mesajları, haberin retorikini belirlemektedir:

“Bu tutumları bizi yıpratıyor. 6 gündür yürüyüşte denk geldiğimiz insanlara derdimizi anlatmaya çalışıyoruz. Geçen gün birisine aslında 35 bin maaş aldığımı anlattım, bunun içinde gıda, kıyafet gibi ek ödemelerin olduğunu söyledim, ‘Biz böyle bilmiyorduk’ şekilde cevap aldım. Bizi halkla karşı karşıya getirmeleri demek iki gün sonra bu sözleşme bittiğinde sokakta çalışırken bile tedirgin olacağımız anlamına geliyor.”

İşçinin ‘biz böyle bilmiyorduk’ şeklinde aldığı yanıt çalışma özelinde Sözcü nezdinde ele alınan burjuva kamusal alanının söylemsel muhteviyatı, en temelde Kluge ve Negt’in (2018, s. 110-111) ifadeleri çerçevesinde ele alınabilir: “neyi hissetmemize, ifade etmemize, iletmemize izin verileceği; üretimin yapıldığı işletmelerde, günlük yaşamda varlık gösteren ve her şeyden de öte kitle medyasının bize ilettiği etkileşim biçimleri tarafından şekillenir.” Çalışma özelinde Sözcü üzerinden örneklendirilen burjuva kamusal alanının, söylem biçimi ve dil kullanımının haber metinleri içerisinde ideolojik konumlanmaya yönlendirici retorik, halk kitlelerinin davranışı üzerinde dönüştürücü etki yapmaktadır. İşçinin söylemi üzerinden gerçekleştirilen saha vurgusunun daha belirgin hissedildiği Evrensel’in proleter/karşı kamusal alan temsili ise söz konusu hâkim ideolojik vurgunun çözümlemesi ile kolektif tecrübe ufkunun karşı-ideolojik serencamını sunmaktadır. Sözcü örneğinde görülen burjuva kamusal alanın ideolojik söylem biçiminin, grevin aktif katılımcısı olmayan kent sakinlerinin (ki onlar da ekseriyetle emeği ile yaşamını idame ettiren, Kluge ve Negt’in (2018: 79) ifadesiyle proleter yaşam bağlamının birliği içerisinde farklı toplumsal tecrübeleri içerenlerdir) düşünce yapısı üzerinde dönüştürme potansiyeli taşıdığı söylenebilir. Bu potansiyel, bir işçinin grev sonrası gündelik çalışma hayatında karşılaşılabilecek potansiyel olumsuz deneyimlerin endişe kaynağıdır. Proleter yaşam bağlamının birliğini içeren karşı-kamular üzerindeki bu olumsuz deneyimlerin endişe kaynağı, Negt ve Kluge’nin (2015: 135-136) işaret ettiği gibi proleter yaşamını bağlayan öğelerin tıkanmasını destekleyen toplumsal tecrübe ufkundan doğmaktadır. Bu ufuk, burjuva kamusal alanıdır.

SONUÇ

Neoliberalizmin oyun alanı dâhilinde bulunan emek-yoğun ortamların serencamını sunan kamusal alanların saptanması, meselenin ele alınışının ilk adımını oluşturmaktadır. Bu çalışmada yapılmak istenen, temel olarak sınıfsal ilişkilerin temsilinin, kamusal alandaki pozisyonlarının serimidir. Bu serim, haber metinleri aracılığıyla olayların aktarılışının söylem temelli çözümlemesi çerçevesinde yapılmıştır. Kluge ve Negt’in proleter/karşı-kamusal alan kavrayışı çalışmanın temel kuramsal tutamak noktası olmuştur. Endüstrileşmiş üretim kamusal alanları ve klasik burjuva kamusal alanları arasındaki dirsek temasına dayanan egemen kamusal alandaki yaşam bağamlarının (karşı-kamuların) yoksunlaşma, bağımlı olma durumunun sürdüğü fikri, çalışmanın düşünsel muhteviyatını oluşturmaktadır. Sınıflı toplumsal yapının sürmesi, sömürü adı altında işçi sınıfının bağımlı olma durumunun sürmesi ile eş değerdir. Burjuva kamusal alanının çeşitli biçimlerde etkisini derinleştirdiği bu bağımlı olma hâli, tıkanmaya/mahrumiyete direnç olarak üretim tecrübesinde birikmiş gerilimler ve tıkanmayı açmaya dönük tahayyül yüklü kolektif stratejileri, İzmir Grevi örneğinde olduğu gibi beraberinde getirecektir. Direnç olarak üretim tecrübesinde birikmiş gerilimler, kaçınılmaz olarak farklı kolektif tecrübe ufuklarında zuhur edecektir.

Bu çalışmanın kolektif tecrübe ufkundan süzülen nüvesini İzmir’de belediye işçilerinin grev tecrübeleri oluşturmuştur. Grev süresince günlük haber dizileri ile medyada yer alan İzmir Grevi, medya söylemleri çerçevesinde eleştirel söylem çözümlemesi ile analiz edilmiştir. Analizler, Kluge ve Negt’in proleter/karşı-kamusal alan kavrayışları perspektifinden değerlendirilmiştir. İzmir Grevi’nin konu edildiği çevrimiçi haber metinlerinde söylem temelinde emek, hak, işçi sınıfı, grev mefhumlarının ele alınma biçimlerine odaklanılmıştır. Diğer yandan Kluge ve Negt’in proleter/karşı-kamusal alan kavrayışı temel alındığında incelenen çevrimiçi haber metinlerindeki söylem biçimleri ve karşı-kamusal alan inşasına imkân sağlama düzeyi, Sözcü ve Evrensel’in çevrimiçi haber metinlerinin incelenmesi temelinde sorgulanmıştır. Sözcü’nün haber metinlerinde, grevden ve işçilerin eylemliliğinden ziyade kurumsal olarak belediye ve iktidar erki konumundaki Belediye Başkanı’nın söylemlerini öne çıkaran, ideolojik konumlanmaya yönlendirici bir retorik kurgulandığı görülmüştür. Sözcü’nün kullandığı haber dilinin, referansları, ardaan ve bağlam bilgileri, fotoğraf kullanımlarından iktidar vurgusunun baskın olması dolayısıyla burjuva kamusal alan temsiline daha yakın bir hüviyette olduğu görülmüştür. İşçinin söylemi üzerinden gerçekleştirilen saha vurgusunun daha belirgin hissedildiği Evrensel’in ise zaman zaman Sözcü’nün haber kurgusuna ve retorikine atıfta bulunan hâkim ideolojik vurgunun çözümlemesine yönelik haber söylemi ile kolektif tecrübe ufkunun karşı-ideolojik serencamını sunması çerçevesinde proleter/karşı-kamusal alan biçimlenişine daha fazla imkân sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kluge’nin alternatif medya pratiği kavrayışı, kamusal alanın üretildiği yapılardaki çelişkiler kadar farklı yöntemlerle yürütülen partizanca bir pratiğe, Gramscivari mevzi kazanmaya yönelik manevralara dayanmaktadır. İzmir Grevi örneğindeki medya kullanım pratiği ve inşa edilen söylem biçimi bu durum gözetilerek okunmalıdır. Kluge, karşı kamusal alanın mevcut yapısal çelişkiler üzerinden işlemekle kalmadığını, aynı zamanda medyadaki üretimin örgütlenmesinin koşullarını dönüştürmeyi de hedeflediğini belirtmektedir. Geleneksel medyadaki sahiplik yapısı, karşı-kamuların meramını ortaya koymaya dönük mecra yoksunluğunu beraberinde getirmektedir. İnternetin yaygınlaşması ile yeni iletişim teknolojilerinin kitleselleşmesi, Kluge’nin de belirttiği gibi karşı-kamuların medyadaki örgütlenme koşullarını dönüştürme hedefinin önünü açabilir. Şüphe yok ki; anaakım medya dilinin, temsil biçiminin ve tahayyül ettiği anlam dünyasının defolarını ortaya çıkaran, karşı-kamuları görünür kılan -ki son dönemde internetteki çeşitli platformlarda aktivist örneklerinin sıkça görünmeye başladığı söylenebilir- bir medya biçimlenişinin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Habermas’ın (2023) işaret ettiği yeni medyanın platform yapısındaki editoryal denetimsizlik sorununun ortak fayda lehine aşılması varsayımıyla, kamu yararını önde tutan, görünürlüğü kısıtlı karşı-kamulardaki öznelerin söylem biçimlerinin ve faaliyetlerinin görünürlüğüne aracılık eden bir dijital medya biçimlenişine ihtiyaç olduğu düşüncesi, yeni medyanın kamusal alan hüviyetinde olup olmadığına dönük literatürdeki tartışmalara kendine has bir katkı sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akbal Süalp, Z. T. (2015), "Kamusal alan, deneyim ve Kluge", içinde *Kamusal Alan* (Der. Meral Özbek), İstanbul: Hil Yayın. 803-824.
- Fraser, N. (2015) "Kamusal alanı yeniden düşünmek: Gerçekte var olan demokrasinin eleştirisine bir katkı", *Kamusal Alan* (Der. Meral Özbek), İstanbul: Hil Yayın. 103-139.
- Habermas, J. (2021) *Kamusal alanın yapısal dönüşümü*, (Çev. Tanıl Bora-Mithat Sancar), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Habermas, J. (2023) *Kamusal alanın Yeni Bir Yapısal Dönüşümü ve Müzakereci Demokrasi*, (Çev. Tanıl Bora), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Hansen, M. (2015). "Yirmi yılın ardından Negt ve Kluge'nin 'kamusal alan ve tecrübe'si: Değişken karışımlar ve genişlemiş alanlar", içinde *Kamusal alan* (Der. Meral Özbek), İstanbul: Hil Yayın, 3.baskı. 141-176.
- Jahedi, M., Abdullah, F. S. ve Mukundan, J. (2014). An overview of focal approaches of critical discourse analysis. *International Journal of Education & Literacy Studies*, 2(4), 28-35.
- Kluge A. & Negt O. (2018). *Kamusal alan ve tecrübe: Burjuva ve proleter kamusal alanın analizine doğru*, (Çev. Müge Atala), İstanbul: NotaBene Yayınları.
- Liebman, S. (2015). "Alexander Kluge ile söyleşi: Yeni Alman sineması, sanat, aydınlanma ve kamusal alan", içinde *Kamusal alan* (Der. Meral Özbek), İstanbul: Hil Yayın. 763-801.
- Marx, K.& Engels, F., (2010). *Komünist manifesto ve hakkında yazılar*, (Çev. Nail Satlıgan, Tektaş Ağaoğlu, Olcay Göçmen, Şükrü Alpagut), İstanbul: Yordam Kitap.
- Negt, O. & Kluge, A., (2015). "'Kamusal alan ve tecrübe'ye giriş", (Çev. Meral Özbek), içinde *Kamusal alan* (Der. Meral Özbek), İstanbul: Hil Yayın. ss. 133-139
- Özbek, M. (2015a). "Giriş: Kamusal-özel alan, kültür ve tecrübe", içinde *Kamusal alan* (Der. Meral Özbek), İstanbul: Hil Yayın. 601-657.
- Özbek, M. (2015b). "Giriş: Kamusal alanın sınırları", içinde *Kamusal alan* (Der. Meral Özbek), İstanbul: Hil Yayın, 3.baskı. 21-90
- Özer, Ö. (2022). "Eleştirel söylem çözümlemesi: Haber örnekleri üzerinden bir inceleme". *Etkileşim*, 9, 36-54. doi: 10.32739/etkilesim.2022.5.9.154
- Özer, Ö., (2021). "Eleştirel söylem çözümlemesi", içinde *Eleştirel medya kuramları* (ed. Ömer Özer), Ankara: Siyasal kitabevi, ss. 293-320.
- Sığrı, Ü. (2023). "Nitel araştırma yöntemleri", içinde *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Yeni perspektifler* (Haz. Altınışık R., Boz, H., Gegez, E., Koç, E., Sığrı, Ü., Yıldız, E., Yüksel, A.), Seçkin Yayınları, ss. 471-516.
- van Dijk, A. T. (1983). Discourse analysis: Its development and application to the structure of news. *Journal of Communication*. 33(2). 20-43.

- van Dijk, A. T. (2016). Sociocognitive discourse studies. J. Richardson ve J. Flowerdew (ed.), *Handbook of discourse analysis* (1-26). Routledge.
- van Dijk, A. T. (1991). Media contents the interdisciplinary study of news as discourse. K. B. Jensen ve N. W. Jankowski (ed.), *A handbook of qualitative methodologies for mass communication research* (108-120). Routledge.
- van Dijk, A. T. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society*, 4(2): 249-283.
- van Dijk, A. T. (1996). Discourse, power and access. C. R. Caldas-Coulthard and M. Coulthard (eds.), *Texts and practices: Readings in critical discourse analysis* (84-104). London: Routledge.
- Van Dijk, T. A. (1988). *News as Discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Zola, E. (2018). *Germinal*, (Çev. İsmail Yerguz), İstanbul: ALFA.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Evrensel YouTube. (2025) “İzbb'de grev sürüyor, grev nedir? grev kırılcılığı nedir? Dr. Murat Özveri, adaletin iş yüzü” (*YouTube Video*), yayın tarihi: 02.06.2025 (Erişim tarihi: 16.06.2025) <https://www.youtube.com/watch?v=ZQ73YBNOSng&t=516s>
- Jameson, F. (2016) “Fredric Jameson On Oskar Negt and Alexander Kluge”, *Verso*, 25 Feb. 2016, <https://www.versobooks.com/en-gb/blogs/news/2516-fredric-jameson-on-oskar-negt-and-alexander-kluge?srsId=AfmBOopsXuGXTa34sM1SK2AS8IW4XG2SKiMfEYe529oLecz7EBByjxM> (Erişim tarihi: 14.06.2025).
- Meydan, İ. G. (2025). “Av. Murat Özveri: Grev hakkı içselleştirilmeden siyasal anlamda demokrasi gelmez”, *Evrensel*, 8 Haziran 2025, (Erişim tarihi: 16.06.2025). <https://www.evrensel.net/haber/556548/av-murat-ozveri-grev-hakki-icsellestirilmeden-siyasal-anlamda-demokrasi-gelmez>
- Özveri, M. (2014). “Karışmasın lütfen, biz beyaz yakalıyız”, *Evrensel*, 27 Aralık 2014, <https://www.evrensel.net/yazi/73047/karismasin-lutfen-biz-beyaz-yakaliyiz> (Erişim tarihi: 16.06.2025)

EK-1: Araştırma Örnekleminde Yer Alan Haberlerin Bağlantı Künyesi

	Çevrimiçi Haber Sitesi	Haber Bağlantısı
1	Evrensel	https://www.evrensel.net/haber/555422/izmir-buyuksehir-belediyesinde-grev-sefalet-ucreti-istemiyoruz
2	Sözcü	https://www.sozcu.com.tr/bu-sabah-cekildi-23-bin-kisi-is-birakti-duraklardaki-kuyrugun-ucu-bucagi-yok-p178673
3	Evrensel	https://www.evrensel.net/haber/555607/izmirde-grevin-2nci-gunu-isciler-yollara-dokuldu-sadaka-degil-toplu-sozlesme-dedi
4	Sözcü	https://www.sozcu.com.tr/izmir-de-grev-3-gununde-copler-birikti-ulasim-durdu-p179407
5	Evrensel	https://www.evrensel.net/haber/555910/izbb-baskani-cemil-tugay-grev-kiriciligi-yaparak-cop-topladi
6	Sözcü	https://www.sozcu.com.tr/izmir-buyuksehir-belediye-baskani-cemil-tugay-in-icini-yakan-slogan-p179806
7	Evrensel	https://www.evrensel.net/haber/556020/izbb-baskani-cemil-tugay-grevdeki-iscileri-sucladi
8	Sözcü	https://www.sozcu.com.tr/izmir-de-grev-karari-alan-sendika-yoneticisinin-58-akrabasi-belediyede-isci-cikti-p180251
9	Sözcü	https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-baskan-cemil-tugay-acikladi-izmir-grev-gorurmelerinde-anlasma-cikmadi-p180593
10	Evrensel	https://www.evrensel.net/haber/556250/izmirde-grev-sona-erdi-baski-ve-kusatmayla-sozlesme-imzalandi